

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
DEPARTAMENTUL REGULEA VEST

Academia Română
Filiala Iași

Investește în oameni! | **FONDUL SOCIAL EUROPEAN** | Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa Prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale” | Domeniul major de intervenție 6.3: „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Titlul proiectului: „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România”
POSDRU/144/6.3/S/127928

**Zilele Universității Apollonia, Congresul internațional
”Pregătim viitorul promovând excelența”
Secțiunea Dreptate socială și politici academice**

Subreprezentarea femeilor în spațiul academic: fapte și explicații / Underrepresentation of Women in Academia: Facts and Explanations

Loredana Huzum, cercetător, Academia Română, Filiala Iași

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România” POSDRU/144/6.3/S/127928, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

26 februarie 2015
Iași

Beneficiar: Academia Română, Filiala Iași;

Parteneri: (P1) Universitatea „Apollonia” din Iași; (P2) Academia Română, Filiala Cluj-Napoca; (P3) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; (P4) Universitatea din București; (P5) Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
DEPOZITIV REGINEA VEST

Academia Română
Filiala Iași

Investește în oameni! | FONDUL SOCIAL EUROPEAN | Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa Prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale” | Domeniul major de intervenție 6.3: „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Titlul proiectului: „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România”
POSDRU/144/6.3/S/127928

În ultima perioadă au fost realizate și sunt inițiate încă tot mai multe cercetări empirice despre reprezentarea femeilor în spațiul academic și al cercetării în general. Ca fapt pozitiv, cele mai multe dintre aceste cercetări au constatat, pe parcursul ultimelor decenii, o ameliorare evidentă a reprezentării femeilor în cercetarea științifică. În același timp, însă, aceste cercetări evidențiază și un fenomen care a suscitat și suscită tot mai mult interes și dezbateri. Este vorba despre faptul că femeile sunt încă serios subreprezentate în spațiul academic și în spațiul cercetării în general (prin raportare la numărul femeilor care au obținut sau obțin titlul de doctor). Mai exact, reprezentarea femeilor pe toate treptele ierarhiei academice este mai redusă – iar în unele cazuri mult mai redusă – decât reprezentarea lor în categoria persoanelor cu titlul de doctor. Această problemă este mai acută la gradele profesionale cele mai înalte ale ierarhiei academice și universitare. De asemenea, subreprezentarea este mai frapantă în cazul științelor matematice, tehnice sau ingineresti. Nu în ultimul rând, potrivit acestor cercetări, fenomenul subreprezentării femeilor în spațiul academic este mai accentuat în țările dezvoltate, în țările în curs de dezvoltare reprezentarea lor fiind mai echilibrată în raport cu cea a bărbaților. Concluzia generală la care ne conduc cercetările de acest tip este că reprezentarea femeilor în spațiul academic este caracterizată, în special în cazul țărilor dezvoltate, atât de o segregare orizontală, ce presupune ”împingerea” femeilor către domeniile cele mai puțin plătite (educație, artă, asistență socială), cât și de o segregare verticală, ceea ce înseamnă că femeile sunt concentrate în partea inferioară a ierarhiei, dar nu sunt prezente în poziții de luare a deciziilor sau de conducere. De asemenea, femeile au o rată de ieșire din spațiul academic mult mai ridicată decât bărbații și – totodată – progresează în cariera academică mult mai lent decât aceștia.

Beneficiar: Academia Română, Filiala Iași;

Parteneri: (P1) Universitatea „Apollonia” din Iași; (P2) Academia Română, Filiala Cluj-Napoca; (P3) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; (P4) Universitatea din București; (P5) Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
DEPOZITARIU REGINEA VEST

Academia Română
Filiala Iași

Investește în oameni! | FONDUL SOCIAL EUROPEAN | Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa Prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale” | Domeniul major de intervenție 6.3: „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Titlul proiectului: „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România”
POSDRU/144/6.3/S/127928

Să luăm, pentru ilustrare, ultimele date furnizate de raportul Comisiei Europene, *She Figures 2012. Gender in Research and Innovation. Statistics and Indicators*. Potrivit acestui raport, proporția cercetătorilor de sex feminin este în creștere, însă, în 2010, deși femeile reprezentau 46% din totalul absolvenților de doctorat, ele constituiau numai 33% din totalul cercetătorilor europeni. Deși ponderea femeilor în domeniul științelor matematice, tehnice și inginerești a crescut în UE mai repede decât cea a cercetătorilor bărbați (+5,4% în cazul femeilor comparativ cu 3,1% în cazul bărbaților, în perioada 2002-2010), în 2010 doar 32% dintre cercetătorii în inginerie și științele exacte și tehnice erau femei. În plus, femeile reprezentau doar 23% dintre conferențiarii și doar 7,9% dintre profesorii universitari din aceste domenii. Prin contrast, femeile reprezentau 28% dintre profesorii universitari în domeniul științelor umaniste și 19,4% dintre profesorii universitari în domeniul științelor sociale. Nu în ultimul rând, femeile din cercetare continuă să fie subreprezentate în funcțiile de decizie, ponderea lor în consiliile științifice și de administrație din întreaga UE fiind, în medie, de numai o femeie la doi bărbați. În 2010, la nivelul UE, în medie, doar 15,5% dintre instituțiile de învățământ superior erau conduse de femei și doar 10% dintre universități au avut în funcția de rector o femeie.

Dintre țările europene, cea mai slabă reprezentare a femeilor în cercetare este caracteristică unor țări precum Luxemburg, Germania, Olanda, Franța sau Austria, unde proporția cercetătorilor de sex feminin era în 2010 de doar 21, 25, 26, 27, respectiv 28%, în condițiile în care proporția femeilor cu titlu de doctor era de 41, 44, 42, 43, respectiv 43%.

Beneficiar: Academia Română, Filiala Iași;

Parteneri: (P1) Universitatea „Apollonia” din Iași; (P2) Academia Română, Filiala Cluj-Napoca; (P3) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; (P4) Universitatea din București; (P5) Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
DISPOZITIV DE REGINDIRE

Academia Română
Filiala Iași

Investește în oameni! | FONDUL SOCIAL EUROPEAN | Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa Prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale” | Domeniul major de intervenție 6.3: „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Titlul proiectului: „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România”
POSDRU/144/6.3/S/127928

Situația reprezentării femeilor în cercetare este similară și în țările dezvoltate din afara Uniunii Europene, țări precum Japonia, SUA, Canada, Australia sau Noua Zeelandă. Spre exemplu, în Japonia, în 2010, femeile reprezentau doar 13% din totalul cercetătorilor. În SUA, femeile dețin 40% dintre titlurile de doctor conferite, dar reprezintă doar 34% dintre conferențieri și numai 19% dintre profesorii universitari. În ceea ce privește științele matematice, tehnice sau ingineresti, femeile reprezintă 37.7% dintre titlurile de doctor conferite, dar reprezintă doar între 6 și 29% dintre conferențierii și profesorii universitari din aceste domenii.

Deși ar putea părea paradoxal, situația reprezentării femeilor în spațiul academic este net superioară în cazul țărilor mai puțin dezvoltate sau în curs de dezvoltare, precum Bulgaria sau România. Dintre țările europene, România pare să aibă unele dintre cele mai bune rezultate din perspectiva reprezentării femeilor în spațiul academic și în cercetare în general. Mai exact, conform raportului She Figures 2012, 45% dintre cercetătorii români sunt femei (o proporție mai ridicată existând doar în țări precum Portugalia, Bulgaria, Lituania și Letonia, cu proporții cuprinse între 46 și 52%), în condițiile în care femeile reprezintă 48% din totalul absolvenților de doctorat. De asemenea, România are una dintre cele mai echilibrate distribuții a posturilor din cercetare între bărbați și femei. Indicele diferenței – care măsoară distanța ipotetică față de o distribuție echilibrată de gen în toate domeniile științei – este, în cazul României, 0,13 pentru posturile din mediul academic și universitar, respectiv 0,09 pentru posturile de cercetare din sectorul guvernamental. Femeile reprezentau, în 2010, aproximativ 40% dintre cercetătorii în științele naturii din mediul academic și universitar, 39 % din cercetătorii în științele tehnice și ingineresti, 56% dintre cercetătorii în științele medicale, 48% dintre cercetătorii în științele agricole, 52% dintre cercetătorii în științele sociale și 46% dintre cercetătorii în științele umaniste din mediul academic și universitar.

Beneficiar: Academia Română, Filiala Iași;

Parteneri: (P1) Universitatea „Apollonia” din Iași; (P2) Academia Română, Filiala Cluj-Napoca; (P3) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; (P4) Universitatea din București; (P5) Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
DEPOSDRU REGINEA VEST

Academia Română
Filiala Iași

Investește în oameni! | FONDUL SOCIAL EUROPEAN | Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa Prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale” | Domeniul major de intervenție 6.3: „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Titlul proiectului: „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România”
POSDRU/144/6.3/S/127928

Nu în ultimul rând, România este, alături de Letonia, țara europeană cu cea mai puțin pronunțată segregare verticală a femeilor din mediul academic. România este țara cu cele mai multe femei cu cel mai înalt grad posibil în mediul academic și universitar (cercetător științific principal I, respectiv profesor universitar). Mai exact, 36% dintre cercetătorii științifici principali I/profesorii universitari din România sunt femei. Următoarea clasată este, după cum spuneam, Letonia, cu 32%. Prin contrast, în țări precum Cipru, femeile reprezintă doar 11% dintre persoanele cu cel mai înalt grad în mediul academic și universitar, în Belgia doar 12%, în Cehia și Olanda doar 13%, în Irlanda doar 14%, iar în Germania sau Danemarca doar 15%. De asemenea, România este situată bine și în ceea ce privește proporția femeilor cu al doilea grad ca importanță în mediul academic și universitar (cercetător științific principal II/conferențiar). 51% dintre aceste persoane sunt femei. În ceea ce privește pozițiile de debutant în cariera de cercetare (asistent cercetare, cercetător, asistent universitar), femeile ocupă 59% dintre aceste posturi (în condițiile în care proporția femeilor cu titlu de doctor era în 2010 de 48%). Cu toate acestea, însă, România este una dintre țările europene cu cele mai puține universități/institute de cercetare conduse de o femeie. În 2010, doar aproximativ 9% dintre directorii de institute de cercetare, decani sau rectori erau femei. Doar Franța, Portugalia, Turcia, Luxemburg și Muntenegru se situau mai jos în această privință, cu procente cuprinse între 0 și 7%. Cele mai multe institute de cercetare/universități conduse de femei erau în Norvegia (aproximativ 32%), Suedia (27%), Finlanda (25%) și Italia (23%).

Beneficiar: Academia Română, Filiala Iași;

Parteneri: (P1) Universitatea „Apollonia” din Iași; (P2) Academia Română, Filiala Cluj-Napoca; (P3) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; (P4) Universitatea din București; (P5) Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
DISPOZITIVUL REGÎNII VEST

Academia Română
Filiala Iași

Investește în oameni! | FONDUL SOCIAL EUROPEAN | Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa Prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale” | Domeniul major de intervenție 6.3: „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Titlul proiectului: „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România”
POSDRU/144/6.3/S/127928

Date statistice precum cele abia menționate au ridicat tot mai multor cercetători două întrebări fundamentale: 1) Cum se explică faptul că reprezentarea femeilor în spațiul academic este mai echilibrată în țările în curs de dezvoltare prin comparație cu țările dezvoltate?; 2) Cum se explică subreprezentarea mult mai accentuată a femeilor în cazul științelor matematice, tehnice sau ingineresti?

Prima întrebare a primit până în prezent un răspuns care nu a suscitat prea multe controverse. Potrivit acestuia, explicația reprezentării mai echilibrate a femeilor în spațiul academic din țările în curs de dezvoltare constă în faptul că, în aceste țări, femeile beneficiază de oportunități efective de a iniția și dezvolta o carieră academică comparabile (sau „mult mai egale”) cu cele de care beneficiază bărbații. Iar aceasta în mare măsură și pentru că domeniul cercetării nu este, în aceste țări, la fel de recunoscut, apreciat și susținut financiar (și ca atare, la fel de atractiv pentru bărbați) ca în țările dezvoltate.

A doua întrebare, în schimb, a stârnit controverse furtunoase printre cei care au căutat până în prezent să-i răspundă. În esență, pot fi deosebite trei tipuri de explicații ale subreprezentării femeilor în științele matematice, tehnice sau ingineresti. Prima susține că principalul factor explicativ al subreprezentării femeilor în aceste domenii științifice este reprezentat de diferențele în abilitățile cognitive existente în trecut sau la acest moment între bărbați și femei (cu alte cuvinte, de faptul că, în trecutul apropiat sau la acest moment, se pare că au existat sau există mult mai puține femei decât bărbați cu abilități matematice la nivelul necesar pentru dezvoltarea unei cariere performante în aceste domenii).

Beneficiar: Academia Română, Filiala Iași;

Parteneri: (P1) Universitatea „Apollonia” din Iași; (P2) Academia Română, Filiala Cluj-Napoca; (P3) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; (P4) Universitatea din București; (P5) Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
DISPOZITIV REGINEA VEST

Academia Română
Filiala Iași

Investește în oameni! | FONDUL SOCIAL EUROPEAN | Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa Prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale” | Domeniul major de intervenție 6.3: „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Titlul proiectului: „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România”
POSDRU/144/6.3/S/127928

A doua susține că principalul factor explicativ al subreprezentării femeilor în științele matematice, tehnice sau ingineresti este constituit de alegerile și preferințele individuale ale femeilor (spre exemplu, de faptul că femeile tind să prefere cariere cu o utilitate socială mult mai pronunțată sau/și că sunt mai puțin dispuse să-și sacrifice responsabilitățile vieții familiale pentru realizările profesionale). În sfârșit, potrivit celei de a treia explicații, principala cauza a subreprezentării femeilor în științele matematice, tehnice sau ingineresti este faptul că femeile nu beneficiază în aceste domenii de oportunități egale cu bărbații de a iniția și dezvolta o carieră academică de succes. Mai exact, principalii factori explicativi ai subreprezentării femeilor în aceste domenii ar fi factori precum prejudecățile (cel mai adesea implicite) în privința abilităților și capacităților științifice ale femeilor, subevaluarea constantă și sistematică a realizărilor profesionale ale acestora prin comparație cu cele ale bărbaților, marginalizarea sau chiar excluderea lor din rețelele profesionale, accesul inegal la informații, lipsa sau deficitul modelelor și mentorilor de sex feminin, conflictele între cariera profesională și asumarea responsabilităților familiale (care implică, mai departe, constrângeri în ce privește mobilitatea, atingerea unei poziții profesionale la o anumită vârstă), stereotipurile, normele sociale și practicile culturale, prejudecățile în recrutare și în procedurile de angajare, practicile de promovare subiective sau favorizarea instrumentelor cantitative de măsurare a productivității și performanței științifice în dauna celor calitative.

Beneficiar: Academia Română, Filiala Iași;

Parteneri: (P1) Universitatea „Apollonia” din Iași; (P2) Academia Română, Filiala Cluj-Napoca; (P3) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; (P4) Universitatea din București; (P5) Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MAISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
DEPOZITUL REGINEA VEST

Academia Română
Filiala Iași

Investește în oameni! | FONDUL SOCIAL EUROPEAN | Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa Prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale” | Domeniul major de intervenție 6.3: „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Titlul proiectului: „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România”
POSDRU/144/6.3/S/127928

Prima dintre cele trei explicații – avansată, spre exemplu, de Lawrence H. Summers, rectorul Universității Harvard sau de Doreen Kimura – are nevoie, pentru a fi bine înțeleasă, de câteva precizări suplimentare. Explicația în discuție a stârnit critici și comentarii extrem de aprinse, adesea agresive. Aceasta pentru că ea este asociată de cele mai multe ori cu ideea existenței unor diferențe înnăscute, fixe și imposibil de depășit, între bărbați și femei în privința abilităților matematice sau cu ideea că femeile ar fi incapabile să dezvolte o carieră performantă în științele bazate în mod intensiv pe matematică (așa cum sunt științele matematice, tehnice sau ingineresti). Așa cum s-a insistat de nenumărate ori, astfel de idei nu au niciun suport științific. De cele mai multe ori, însă, astfel de idei sunt atribuite mai curând decât afirmate explicit de cei care explică subreprezentarea femeilor în științele matematice, tehnice sau ingineresti prin diferențele în abilitățile cognitive între bărbați și femei.

Ceea ce susține această explicație este, în esență, doar că, în trecutul apropiat și la acest moment au existat și există mai mulți bărbați decât femei cu abilități matematice – precum capacitatea de rotire mentală a unui obiect tridimensional – la nivelul de excelență necesar dezvoltării unei cariere performante în științele matematice, tehnice sau ingineresti. În Statele Unite, spre exemplu, potrivit rezultatelor testelor care, în opinia celor care susțin această explicație, sunt cele mai relevante în măsurarea unor astfel de abilități matematice, raportul bărbați-femei în categoria celor care posedă aceste abilități în cel mai înalt grad a fost în trecutul apropiat și este la acest moment de 2.06:1 (altfel spus, doar aproximativ 30% dintre persoanele cu astfel de abilități sunt femei). Această explicație este, însă, compatibilă cu ideea posibilității ca, prin exercițiu și educație, aceste diferențe să se atenueze sau să se modifice în viitor, astfel ca numărul femeilor cu abilități matematice la nivelul de excelență în discuție să crească până la a-l egala sau chiar depăși pe cel al bărbaților cu astfel de abilități.

Beneficiar: Academia Română, Filiala Iași;

Parteneri: (P1) Universitatea „Apollonia” din Iași; (P2) Academia Română, Filiala Cluj-Napoca; (P3) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; (P4) Universitatea din București; (P5) Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTnice
DEPOZITARIU REGINEA VEST

Academia Română
Filiala Iași

Investește în oameni! | FONDUL SOCIAL EUROPEAN | Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa Prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale” | Domeniul major de intervenție 6.3: „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Titlul proiectului: „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România”
POSDRU/144/6.3/S/127928

Care dintre aceste trei explicații identifică principala cauză a subreprezentării femeilor în științele matematice, tehnice sau ingineresti? În ceea ce mă privește, cred că fiecare dintre cei trei factori implicați în această dezbateră explică, fie și numai parțial, fenomenul subreprezentării femeilor în aceste domenii științifice. Dacă este să identificăm principalul factor responsabil pentru această subreprezentare, cred totuși că cel mai plauzibil candidat este reprezentat de factorul identificat de cea de a treia explicație: inegalitatea de oportunități între bărbați și femei pentru a iniția și dezvolta o carieră academică de succes în aceste domenii.

Idea că principala explicație a subreprezentării femeilor în științele matematice, tehnice sau ingineresti este constituită de diferențele în abilitățile cognitive existente la acest moment între bărbați și femei prezintă mai multe probleme. Pe de o parte, nu pare deloc sigur că testele utilizate în prezent și invocate de susținătorii primei explicații sunt, într-adevar, cele mai relevante în măsurarea abilităților matematice necesare dezvoltării unei cariere performante în științele matematice, tehnice sau ingineresti. În orice caz, unii specialiști – precum Elizabeth Spelke și Ariel D. Grace – au contestat această idee, arătând că testele în discuție nu au la bază o înțelegere adecvată și independentă a naturii abilităților matematice și că ele subvaluează în mod sistematic performanța în matematică a femeilor (pentru că favorizează abilitățile matematice în care excelează în general bărbații și defavorizează abilitățile matematice în care excelează în general femeile). Pe de altă parte, s-a argumentat că această explicație supravaluează importanța unor abilități matematice excepționale (precum nivelul excepțional al capacității de rotire mentală a unui obiect tridimensional) pentru performanța în științele matematice, tehnice sau ingineresti. Succesul în aceste domenii depinde, de fapt, și de alți factori sau abilități. De altfel, după cum a observat Diane F. Halpern, multe dintre persoanele – cele mai multe de sex masculin – care au avut sau au cariere de succes în astfel de domenii nu fac, de fapt, parte din categoria persoanelor cu aptitudini matematice extraordinare, fie și numai pentru că, prin definiție, doar un procent extrem de mic de persoane au abilități matematice de genul celor vizate de adepții acestei explicații la acest nivel.

Beneficiar: Academia Română, Filiala Iași;

Parteneri: (P1) Universitatea „Apollonia” din Iași; (P2) Academia Română, Filiala Cluj-Napoca; (P3) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; (P4) Universitatea din București; (P5) Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
DEPOZITARIU REGINEA VEST

Academia Română
Filiala Iași

Investește în oameni! | FONDUL SOCIAL EUROPEAN | Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa Prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale” | Domeniul major de intervenție 6.3: „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Titlul proiectului: „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România”
POSDRU/144/6.3/S/127928

Poate că cea mai importantă observație împotriva ideii că principala explicație a subreprezentării femeilor în științele matematice, tehnice sau ingineresti este constituită de diferențele în abilitățile cognitive existente la acest moment între bărbați și femei este aceea că această explicație cade o dată ce realizăm că, dacă reprezentarea femeilor ar fi fost în funcție de abilitățile matematice invocate de adepții acestei explicații, numărul lor în aceste domenii ar fi trebuit să fie astăzi, cel puțin în SUA, de două ori mai mare. Mai exact, femeile ar fi trebuit să reprezinte aproximativ 30% dintre profesorii sau conferențiarii din aceste domenii. În realitate, însă, ele nu reprezintă astăzi mai mult de 10% dintre acești profesori sau conferențiar.

Ce anume explică această diferență? Potrivit celei de a doua explicații, alegerile și preferințele individuale ale femeilor (spre exemplu, faptul că cele mai multe dintre femeile cu abilități matematice extraordinare preferă să se angajeze în alte cariere academice sau nonacademice decât cele în științele matematice, tehnice sau ingineresti). De altfel, autorii care invocă diferențele în abilitățile cognitive între bărbați și femei pentru a explica subreprezentarea femeilor în științele matematice, tehnice sau ingineresti o fac invocând, în același timp, ca factor explicativ și diferențe pronunțate de interes între bărbați și femei pentru o carieră în aceste domenii. În plus, David S. Lubinski și Camilla Persson Benbow, spre exemplu, au adăugat pe lista factorilor explicativi pentru subreprezentarea femeilor în științele matematice, tehnice sau ingineresti și câteva variabile conative (disponibilitatea de a lucra ore suplimentare, dedicația sau pasiunea pentru activitatea de cercetare etc.). Potrivit celor doi, datele statistice arată că cele mai multe femei (inclusiv cele cu abilități matematice extraordinare) muncesc/preferă să muncească maximum 40 ore pe săptămână în activitatea academică. Pentru a performa în cel mai înalt grad în științele matematice, tehnice sau ingineresti e nevoie însă, de obicei, de 60-80 ore de muncă pe săptămână. Ca atare, nu e nicio surpriză în faptul că femeile sunt subreprezentate în aceste domenii sau că progresează mai greu decât bărbații în carieră.

Beneficiar: Academia Română, Filiala Iași;

Parteneri: (P1) Universitatea „Apollonia” din Iași; (P2) Academia Română, Filiala Cluj-Napoca; (P3) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; (P4) Universitatea din București; (P5) Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
DISPOZITIVUL REGÎNIIA VEST

Academia Română
Filiala Iași

Investește în oameni! | FONDUL SOCIAL EUROPEAN | Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa Prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale” | Domeniul major de intervenție 6.3: „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Titlul proiectului: „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România”
POSDRU/144/6.3/S/127928

Nu poate exista, desigur, nicio îndoială că alegerile și preferințele individuale ale femeilor joacă un rol important în subreprezentarea lor în științele matematice, tehnice sau ingineresti. Într-un anumit sens, alegerile și preferințele individuale constituie, într-adevar, principalul factor al acestei subreprezentări. Ceea ce pare însă să presupună adepții acestei explicații este că toate alegerile și preferințele femeilor sunt alegeri genuine, neconstrânse, necondiționate sau neinfluențate în niciun fel de circumstanțe nefavorabile. Altfel spus: alegeri făcute de femei în contextul existenței unor oportunități reale suficiente (și egale cu ale bărbaților) de a dezvolta o carieră în științele matematice, tehnice sau ingineresti. O astfel de prezumție nu poate fi însă decât falsă. Așa cum au arătat tot mai multe studii și cercetări în ultima vreme, suntem încă departe de idealul egalității oportunităților pentru bărbați și femei în inițierea și dezvoltarea unei cariere academice. Femeile nu au beneficiat și nu beneficiază încă de oportunități egale cu bărbații în inițierea și dezvoltarea unei cariere în cercetarea științifică. Așa cum au evidențiat numeroase cercetări sociologice, femeile trebuie să facă față unor obstacole mai mari și mai numeroase decât bărbații în a alege, a construi și a reuși să mențină o carieră în științele matematice, tehnice sau ingineresti. Confruntarea cu aceste obstacole este, de fapt, cea care le conduce pe multe dintre ele la „alegerea” unei cariere într-un alt domeniu academic sau nonacademic, la „alegerea” de a munci mai puține ore pentru cercetare sau chiar la „alegerea” abandonării carierei academice.

Beneficiar: Academia Română, Filiala Iași;

Parteneri: (P1) Universitatea „Apollonia” din Iași; (P2) Academia Română, Filiala Cluj-Napoca; (P3) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; (P4) Universitatea din București; (P5) Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
DISPOZITIV REGINEA VEST

Academia Română
Filiala Iași

Investește în oameni! | FONDUL SOCIAL EUROPEAN | Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Axa Prioritară nr. 6 „Promovarea incluziunii sociale” | Domeniul major de intervenție 6.3: „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013
Titlul proiectului: „PECAFROM – Promovarea egalității de șanse în cariera universitară și academică pentru femeile din România”
POSDRU/144/6.3/S/127928

Am menționat deja cele mai importante dintre aceste obstacole. Ele sunt tocmai obstacolele invocate de cei care explică subreprezentarea femeilor în științele matematice, tehnice sau ingineresti prin faptul că femeile nu beneficiază în aceste domenii de oportunități egale cu bărbații de a iniția și dezvolta o carieră academică de succes în aceste domenii: prejudecățile în privința abilităților și capacităților lor științifice, subevaluarea constantă și sistematică a realizărilor lor științifice prin comparație cu cele ale bărbaților (așa cum se observă adesea, realizările științifice ale unei femei trebuie să fie de măcar două ori mai importante pentru a fi evaluate drept egale cu cele ale unui bărbat), marginalizarea sau chiar excluderea femeilor din rețelele profesionale, accesul inegal la informații, lipsa sau deficitul modelelor și mentorilor de sex feminin în cercetare, conflictele între cariera profesională și asumarea responsabilităților familiale, stereotipurile, normele sociale și practicile culturale, prejudecățile în recrutare și în procedurile de angajare, practici de promovare subiective, favorizarea instrumentelor cantitative de măsurare a productivității și performanței științifice în dauna celor calitative. Toate aceste bariere afectează drastic accesul femeilor în domeniul științei și cercetării, la oportunitățile de angajare, promovare, menținere și dezvoltare a unei cariere academice și universitare de succes.

Beneficiar: Academia Română, Filiala Iași;

Parteneri: (P1) Universitatea „Apollonia” din Iași; (P2) Academia Română, Filiala Cluj-Napoca; (P3) Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; (P4) Universitatea din București; (P5) Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare.